QARAQALPAQ TILINDEGI FRAZEOLOGIZMLERDIŃ TARIYXÍY SHÍǴÍSÍ BOYÍNSHA TÚRLERI

80 minutlıq interaktiv sabaq

Sabaqtıń ideyası

Frazeologizm → tariyxıy shıǵıs → túpkilikli / ózgelik qatlam → dálil

Tayarlaǵan: Nurımbetova Sarbinaz Keunimjay qızı

Sabaqtıń maqseti

Student frazeologizmlerdi tariyxıy shıǵısına qaray ajıratadı hám óz juwabın dálilleydi.

0–7 min

Qızıǵıw: «Kodtı ash!»

7–17 min

Jańa bilim: tariyxıy shıǵıs

17–32 min

«Frazeologizm detektivi»

32–47 min

«4 stansiya» interaktiv oyını

47–62 min

Toparlıq «Frazeo-battle»

62–75 min

Qorǵaw + peer assessment

75–80 min

Exit ticket

1. Qızıǵıw oyını: «KODTI ASH!»

7 minut • Jeke → jup

Ekrandaǵı sózlerge qarań:

1

gúnaǵa batıw

2

janı ashıw

3

úmit úziw

4

basına bále bolıw

JUPQA SORAW

Bul frazeologizmlerdegi ayrım sózlerdiń kelip shıǵıwı birdey me?

30 sekund oylanıń → 1 minut talqılań.

Maqset: «sózdiń ózi» menen «frazeologizmniń tariyxın» ajıratıwǵa tayarlaw.

2. Negizgi túsinik: tariyxıy shıǵıs

10 minut • Qısqa teoriyalıq blok

TÚPKILIKLI FRAZEOLOGIZMLER

Tildiń túpkilikli sózleri tiykarında payda bolǵan; ulıwma túrkiy tillerge ortaq elementler menen baylanıslı bolıwı múmkin.

ÓZGELIK QATLAM

Quramında basqa tillerden kirgen elementler bar frazeologizmler.

Este saqlań: frazeologizmniń tariyxıy shıǵısın anıqlaw — quramındaǵı sózlerdiń tariyxın da qarastırıwdı talap etedi.

3. «Frazeologizm detektivi»

15 minut • 3 kezeńli interaktiv metod

1. TAP

Frazeologizmdiń quramındağı «kúdikli» sózdi tap.

2. TEKSÉR

Bul sóz túpkilikli me, yamasa ózge tillik element pe?

3. DÁLILLE

Neden usınday dep oylaytuǵınıńdı 1 dálil menen ayt.

Detektivler ushın mısallar:

gúnaǵa (p.-t.) batıw • iymanı (a.) bir qısım bolıw • úmit (p.-t.) úziw • sapar (a.) shegiw

4. «Kim tez?» — tariyxıy sortlaw

5 minut • Barlıq topar qatnasadı

Ekranda frazeologizm payda bolǵanda, studentler belgini kóteredi:

T

TÚPKILIKLI

Ó

ÓZGELIK QATLAM

?

ANÍQ EMES — DÁLIL KEREK

Rejeniń eń qızıqlı bólimi: «ANÍQ EMES» dep juwap beriwge de boladı — biraq sebebin aytıw kerek.

5. «4 STANCIYA» — interaktiv laboratoriya

15 minut • Hár topar 3–4 minut isleydi

A stansiya

TÚPKILIKLI

Uliwma túrkiy tillerge ortaq boliwı múmkin frazeologizmlerdi tabıń.

B stansiya

ÓZGELIK

Arab/parsi-tájik elementleri qatnasqan mısallardı tabıń.

C stansiya

KOMPONENT

Frazeologizm ishindegi sózdiń tariyxıy shıǵısın taldań.

D stansiya

DÁLIL

Bir frazeologizm tańlap, ne ushın sol topqa kirgizgenińizdi dálilleń.

6. «Puzzle» — frazeologizmdi qayta qur

5 minut • Komponentler menen islew

Komponent kartaların aralastırıń → frazeologizmdi qayta dúziń → tariyxıy qatlamın boljalań.

gúnaǵa	batıw	iymanı	bir qısım bolıw
úmit	úziw	sapar	shegiw

Bonus: Topar óziniń 1 «puzzle»ın oylap tabadı.

7. «Frazeo-battle» — juwabıńdı qorǵa

15 minut • Toparlar arasında pikir talası

SITUACIYA:

Bir frazeologizm quramında ózge tilge baylanıslı sóz bar. Ol avtomat túrde «ózgelik frazeologizm» bolıp qala ma?

1-TOPAR

«IYA» poziciyasın dálilleydi.

2-TOPAR

«HÁMME WAQIT EMES» poziciyasın dálilleydi.

Talap: hár juwapta keminde 1 mısal + 1 túsindirme.

8. Peer assessment — «2 + 1»

10 minut • Tıńlawshı topar bahalaydı

+ 1

Eń kúshli dálil.

+ 1

Eń anıq túsindirme.

+ 1

Bir jaqsıl usınıs yamasa soraw.

Bahalaw maqsetı — tek «durıs/qáte» emes, ilimiy pikirin dálillewdi úyretiw.

9. «Etimologiyalıq karta» — studenttiń final ónimi

3 minut • Hár student ózi toltıradı

FRAZEOLOGIZM

QURAMINDAĠI KÚDIKLI SÓZ

TARIYXÍY SHÍĠÍSÍ

TÚPKILIKLI / ÓZGELIK

DÁLIL

Bul kartanı keyingi sabaqlarda frazeologizmlerdi salıstırıw ushın portfolio elementi retinde saqlawǵa boladı.

10. «Bir minutlıq professor»

5 minut • Individual speaking

Student frazeologizmdi tańlaydı hám 60 sekundta 3 sorawǵa juwap beredi:

1

Bul qanday frazeologizm?

2

Tariyxıy shıǵısı boyınsha qaysı topar?

3

Bunı qaysı dálil menen tastıyıqlaysız?

Sóylew formulası: «Men ... frazeologizmdi tańladım. Ol ... toparqa kiredi, sebebi ...»

11. Negizgi juwmaq

Material boyınsha 3 tiykarǵı pikir

01

Qaraqalpaq frazeologizmleriniń tariyxıy shıǵısı hár qıylı.

02

Olardıń bir bólegi túpkilikli sózler tiykarında, bir bólegi ózgelik qatlam elementleri menen baylanıslı.

03

Tariyxıy shıǵıstı úyreniw frazeologizm quramındaǵı sózlerdiń tariyxın da qarastırıwdı talap etedi.

Tiykarǵı ideya: frazeologizm — tek turaqlı sóz dizbegi emes, til tariyxınıń da belgisi.

12. Exit ticket — «3–2–1»

5 minut • Individual refleksiya

3

Búgin úyrengen 3 jańa túsinik.

2

2 frazeologizm hám olardıń tariyxıy qatlamı.

1

1 soraw: ele de anıqlawdı qáleytuǵın másele.

Sońǵı gáp: «Endi frazeologizmdi kórgende men birinshi ... sorawın beremen.»

Sabaqtıń sońı

Frazeologizmni tariyx menen baylanıstırıp oqıw — til baylıǵın tereń túsiniwge jol.

FRAZEOLOGIZM → TARIYXÍY SHÍǴÍS → TÚR → DÁLIL

Eske saqlań

Tariyxıy shıǵısın biliw studentke frazeologizmdi tek yadlaw emes, onıń quramın, mánisin hám tildegi ornın sanalı túrde túsiniwge járdemlesedi.

RAXMET!